

Німецьке товариство дослідження диких тварин і мисливства

Анатолій Волох

Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Мотузного (Мелітополь); e-mail: volokh50@ukr.net; orcid: 0000-0003-1291-921X

VOLOKH, A. The German Society for Wildlife and Hunting Research. — In 1949, the Society for Wildlife and Hunting Research (Gesellschaft für Wildtier- und Jagdforschung) was established in Germany. Its goal is to study the state of game and its habitat, as well as the impact of hunting on game animal populations. The Society has more than 200 full members. One of its founders was Dr Hans Stubbe, a renowned geneticist, member of several academies, and winner of the German National Prizes (1949, 1960). The brothers Michael and Christoph Stubbe, researchers of the ecology and morphology of game mammals, also played a significant role in the development of the Society. They wrote several monographs and authored and edited various biological publications. Since 1961, the Society has been publishing the scientific works ‘Beiträge zur Jagd & Wildforschung’, of which 49 volumes have been published by 2024. Since 1962, a Mongolian-German biological expedition has been working in Mongolia, conducting significant zoological research. Members of the Society, including scientists from Ukraine, have published a large number of articles, scientific monographs, and manuals on game animals.

Вступ

У 1949 р. у Німеччині було створено Товариство дослідження диких тварин і полювання («Gesellschaft für Wildtier- und Jagdforschung» — GWJF), що має своє історичне коріння та підготовлене попередніми поколіннями мисливствознавців і науковців. Його головною метою є вивчення стану дичини та середовища її проживання, а також впливу полювання на популяції мисливських птахів та звірів. Пізніше предмет дослідження було розширено й у наш час почали з'являтися публікації про дослідження немисливських тварин. Наразі Товариство налічує понад 200 дійсних членів з усіх Земель Німеччини та кількох екстраординарних з різних країн Європи.

Німеччина широко відома у світі своїми досягненнями в галузі мисливствознавства та формування мисливської культури. Можна згадати знамениті рушниці «Зауер» і «Зімсон», мисливські ножі «Золлінген», мисливських собак: курцхаар, дратхаар, ландхаар, ягдтер'єр та інших, а також різноманітні підходи, які використовують у мисливських господарствах багатьох країн. Це мюнхенський метод бонітування угідь для сарни, оцінка рогів лося та сарни, метод «освіження крові» та інцухта (близькоспоріднене схрещування для закріплення певних мутацій), вольєрне розведення тварин із подальшим мис-

ливським використанням тощо. А такі зоологи, мисливці та діячі охорони природи, як А. Брем, Б. Гржимек, А. Гумбольдт, Й. Лібіх, П. Матчі, К. Мьобіус, А. Тіннеман, В. Тишлер, Л. Хек, Х. Хек та інші відомі біологи, як і мисливствознавці та зоологи російської імперії (Д. Соловйов, Г. Карцев, В. Генерозов, А. Силантьєв і Б. Житков) вивчали особливості ведення мисливського господарства в Німеччині та використовували це у своїй роботі. З цього приводу було опубліковано й працю «Очерки германского охотничьего хозяйства» [Доппельмаир 1916].

Значення сім'ї Штуббе у створенні та розвитку товариства

Одним із засновників товариства був проф. Ганс Штуббе –відомий генетик, директор Інституту селекційних досліджень культурних рослин кайзера Вільгельма у Відні (1943–1945), член Академії наук НДР (1951), Саксонської АН, Німецької академії природодослідників «Леопольдіна», почесний президент Академії сільськогосподарських наук НДР, член-кореспондент ВАГР-НІЛ, лауреат національних премій НДР (1949, 1960). Зазначений вчений вивчав сільське господарство та біологію в Геттінгенському університеті та аграрному університеті Берліна. Пізніше в Інституті досліджень спадковості він працював над докторською дисертацією з мутагенезу, і в Інституті культурного рослинництва у Відні.

Професор Ганс Штуббе здійснив багато експедицій для збирання зародкової плазми рослин у Європі й досліджував використання рентгенівських променів для створення корисних мутацій у ячмені. Він доклав певних зусиль, щоби вчення Т. Лисенка не поширилося у Східній Німеччині [Wobus & Schubert 2002]. Сумісно з іншими генетиками цей вчений брав участь у клопотаннях щодо звільнення М. В. Тимофєєва-Ресовського (1900–1981), який у 1945 р. був засуджений до 10 років концтаборів ГУЛАГу. Після Другої світової війни проф. Ганс Штуббе став директором Інституту досліджень культурних рослин у Гатерслебені, а його життєвий шлях скінчився у 1989 р.

Сім'я Ганса та біолога Шарлотти Штуббе виховала чотирьох синів, діяльність двох з яких — Міхаеля та Христофа (рис. 1–2) — має особливе значення для розвитку товариства.

Проф. М. Штуббе був керівником товариства з 1991 до 2023 рр. У 2011 р. автор був учасником звітно-виборчого засідання. На ньому голова товариства виступив зі звітом про роботу у 2006–2011 рр. (проведення досліджень, конференцій, симпозіумів, випуск наукових монографій, збірок і визначників, а також організаційні моменти). Після цього було прийняття до спільноти нових членів. Сама процедура нагадала прийом до КППС і включала звіт кандидата про виконану наукову і практичну роботу, рекомендації старших товаришів, відповіді на численні запитання і відкрите голосування, в якому були «За, проти й ті, хто утримався».

Рис. 1–2. Представники сім'ї Штуббе у різні роки свого життя. На фото праворуч — проф. Анегрет Штуббе та проф. Міхаель Штуббе (ФРН, Хойбах, 2018 р.).

З 1962 р. у Монголії розпочала роботу монгольсько-німецька біологічна експедиція. Її учасники виконали значні обсяги зоологічних досліджень у різних частинах країни. Під керівництвом М. Штуббе вони виявили місця гніздування та зимового перебування низки видів птахів. Цінними стали роботи членів Товариства по вовку, кулану, кажанам і тушканчикам Монголії. Спільно зі своїми учнями й колегами пан Міхаель доклав чимало зусиль для дослідження екологічних і морфологічних особливостей борсука [Stubbe 1970], муфлона [Stubbe & Uhlenhaut 1971], лисиці [Stubbe 1989], куниць [Stubbe 1989a], візона [Stubbe 1989b] та видри [Stubbe 1989c]. Йому належить кілька монографій [Stubbe 1977], і він є автором, редактором або членом редакцій 8 наукових періодичних видань [Volokh 2009].

Майже в усіх експедиціях і в редакційних справах його супутницею і помічницею була і є його дружина, доктор Аннегрет Штуббе (рис. 1–2). Подружжю Штуббе належить велика кількість праць, серед яких є й книги [Stubbe & Stubbe 1991; 1996; 1998]. З ім'ям проф. М. Штуббе пов'язана розробка та здійснення Програми зі збереження унікального генофонду центральноазійського бобра (*Castor fiber birulai*). За допомогою штучного розселення в Монголії було створено кілька популяцій цього автохтонного підвиду на річках Ховд і Тесійн-Гол. Починаючи з 1998 р., подружжя Штуббе брало участь у вивченні тувинського бобра (*Castor fiber tuvinicus*) на території російського заповідника «Азас». Після 32 років керівництва Товариством у 2023 р. професора М. Штуббе обрали почесним головою, а керівниками GWJF призначено проф. Франка Тоттевіца та проф. Маттіаса Нойманна.

Великих успіхів досяг і Христоф Штуббе, другий їх син. Одним із перших його досліджень став аналіз гібридизації сарни сибірської та європейської [Stubbe & Smirnov 1972]. Разом із колегами він опублікував багато статей про визначення віку свині дикої [Stubbe & Lockow 1992, 2017] та інших ссавців за масою кришталика ока [Stubbe *et al.* 1995]. Дотепер його статті та монографія про сарну європейську [Stubbe 1967; Stubbe & Passarge 1979; Stubbe *et al.* 1987; Stubbe 1997; Stubbe 2008] є одними з ключових про цей вид звірів.

У книгах, які редагував і писав проф. Х. Штуббе, містяться матеріали про розвиток мисливства на території НДР [Stubbe 2001] та особливості полювання у сибірській тайзі [Stubbe 2009]. Важливими є монографії про вилов диких тварин [Stubbe *et al.* 1995], про полювання, вилов, розведення й утримання у вольєрах лані [Stubbe & Siefke 2008].

Наукова та інша діяльність членів товариства

З 1961 р. Товариство випускає збірники наукових праць «Beiträge zur Jagd & Wildforschung», яких до 2024 р. видано 49 томів. Ініціатором їх випуску був д-р, проф. Ганс Штуббе. Бувши видатним мисливцем і вченим, у 1989 р. він також впорядкував двотомне видання про розведення диких тварин (Buch der Hege), яке недавно перевидано в Німеччині.

За час існування Товариства його члени опублікували значну кількість статей, монографій і посібників. У вивченні єльбського бобра особливих успіхів досягли: проф., д-р Д. Хайдеке [Heidecke 1986], д-р К.-А. Нітше [Nitsche 2017; 2020], проф., д-р Р. Піхокі [Piechocki 1986; 1989], а також інші зоологи [Volokh *et al.* 1987; Steen 2015]. Серед питань, які найбільше цікавили дослідників були: біологія і морфологія окремих ратичних. Багато статей стосувалось козулі [Maringele 1978/1979; Reimoser *u. a.* 2004], яка у Німеччині є популярним об'єктом полювання. Багато дослідників доклали значних зусиль до розроблення методичних вказівок щодо визначення віку мисливських. З розвитком вольерного вирощування диких ратичних, з'явилося багато публікацій, присвячених його технології [Reinken 1998; Naderer & Huber 2004; Henning 2007; Happ 2017]. Зауважу, що члени Товариства друкують результати своїх досліджень не лише в збірниках праць «Beiträge zur Jagd & Wildforschung», а й у наукових і мисливських виданнях інших країн.

Товариство існує коштом внесків його членів, які становлять 30 євро на рік для тих, хто працює, і 15 — для студентів і пенсіонерів. З 2000 р. засновано спеціальну пам'ятну медаль, якою нагороджуються члени GWJF за заслуги у вивченні диких тварин, а також за активну роботу в житті товариства. У 2011 р. нею нагороджений член товариства з Росії Олександр Савельєв. У 2018 р. за наукові здобутки та сприяння розвитку наукової співпраці з іноземцями зазначеною медаллю були нагороджені доц. Ярослав Сламенка (Словаччина) та проф. Анатолій Волох (Україна) (рис. 3).

У ФРН існує 600 тис. км автобанів, на яких виявлено 785 конфліктних пунктів під час долати дикими тваринами шляхів, де тварини часто гинули. Члени Товариства брали участь у виконанні державної програми “Der NABU — Bundeswildwegeplan” (66 млрд євро), яка передбачала створення над річками, каналами, населеними пунктами й залізницями спеціальних мостів, а також тунелів під автобанами. На цих спорудах створили відповідні лісові та водно-болотні умови, що дозволило багатьом тваринам успішно долати небезпечні для життя шляхи.

Товариство регулярно проводить міжнародні наукові конференції та наради, присвячені різним проблемам мисливського господарства, вивчення й охорони тварин. Серед останніх слід назвати симпозиуми в Лейтенберзі (2003): «Муфлон: вчора, сьогодні, завтра», у Гюнтерсберзі (2006): «100 років муфлону в Гарці», у Шнетті (2007): «Фрагментація ландшафту та інші антропогенні впливи на популяції диких тварин», у Штайнці: «Кордони полювання — полювання без кордонів», у Фрідріхсбрунні (2009): «Гігієна, хвороби диких звірів, паразити та епідеміологія», у Борні (2010): «Дослідження диких звірів і регулювання їх чисельності у великих північних німецьких заповідниках», у Шневердінгені (2011): «Популяційна екологія хижих ссавців», у Нойштадті (2024): «Реорганізація лісів та управління дикою природою у Тюрингському лісі» та ін. У квітні 1925 р. у Гальберштадті буде проведено симпозиум «Міграція диких тварин у Європі — факти, кордони та проблеми».

Участь українських вчених у роботі товариства

У 2003 р. до товариства було прийнято А. Волоха, до участі у роботі товариства стали приєднуватись й інші українські вчені, що брали участь у роботі симпозиумів (рис. 4) та друкували своїх праці у збірках GWJF.

Перші публікації були присвячені стану популяцій муфлона європейського [Woloch 2003], динаміці фауни мисливських звірів [Woloch 2007] та результатам акліматизації єнота уссурійського у степовій зоні України [Woloch & Rozenko 2007]. Важливими для європейців стали результати досліджень свині дикої [Volokh 2008], оленя благородного [Volokh 2015, 2018], лані європейської [Volokh 2016] та лося європейського [Volokh 2021].

Рис. 3 (зверху). Нагородження почесною медаллю Німецького товариства досліджень диких тварин і полювання: *a* — доц. Я. Сламенка; *b* — вигляд почесної медалі GWJF; *c* — проф. А. Волох.

Рис. 4 (внизу). Українські вчені під час роботи різних симпозиумів у Німеччині: *a* — Анатолій Волох; *b* — Микола Роженко з проф. Міхаелем Штуббе; *c* — Юрій Ткачук.

Були й публікації, присвячені розселенню та репродукції вовка [Volokh 2011; 2019], його екстер'єр і трофейну цінність в Україні [Volokh 2019], про поширення норки європейської [Volokh & Rozhenko 2011], лісового kota [Tkachuk 2013] та про причини загибелі в Україні хижих [Volokh & Rozhenko 2013], про динаміку чисельності зайця сірого на півдні України [Volokh 2014] та вплив полювання на його популяції в лісостепу [Volokh & Trach 2018], а також про орнітофауну приазовських лісостепів [Auybova 2021].

Завдяки дослідженням розселення шакала [Rozhenko & Volokh 2010] стало відомо, що в Україні його популяції представлені двома гаплотипами — H1 і H4, з них носії першого трапляються у більшості місць (зразки з Одеської, Херсонської, Полтавської та Запорізької обл.) [Volokh & Rozhenko 2016] та відомі з низки інших країн. Це свідчить, що заселення України відбувалося внаслідок імміграції шакалів як з південної Європи, так і з Кавказу. Окрім того, гаплотип H4 виявлено у зразка з півострова Бирючий, раніше відомий тільки на острові Пелопоннес у Греції [Rutkowski *et al.* 2015].

Товариство успішно розвивається, чому сприяють дослідження його членів, участь у різноманітних проєктах та міжнародне співробітництво.

Література

- Волох, А. М., Р. Гаттерманн, Д. Гейдеке. 1987. Некоторые особенности экологии эльбского бобра на речке Таубе (ГДР). *Вестник зоологии*, № 4: 63–66.
- Волох, А. М. 2009. Михаэль Штуббе — выдающийся териолог и орнитолог Европы. *Вестник зоологии*, **43** (1): 93–94.
- Доппельмайр, Г. Г. 1916. *Очерки германского охотничьего хозяйства*. Типограф. М. Меркушева. Петроград, 1–127. (Серия: Материалы к познанию русского охотничьего дела; Вып. 8).
- Auybova, E. 2021. Dynamics of forest avifauna in the south-eastern part of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **46**: 247–254.
- Happ, N. 2017. *Hege und Bejagung des Schwarzwildes*. Franckh, Kosmos Verlag, 1–224.
- Heidecke, D. 1986. Taxonomische Aspekte des Artenschutzes am Beispiel der Biber Eurasiens. *Hercynia* (N. F.), **22** (2): 146–161.
- Henning, R. 2007. *Schwarzwild-Biologie, Verhalten, Hege und Jagd*. BLV-Buchverlag, München, 1–272.
- Maringgele, F. J. von. 1978/1979. Altersbestimmung beim Reh (*Capreolus capreolus*) und beim othirsch (*Cervus elaphus* L.) mit Hilfe der Trockengewichtsbestimmung der Augenlinse. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, **24** (72): 81–99.
- Naderer, J., A. Huber. 2004. Landwirtschaftliche Wildhaltung Ein Leitfaden. *Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft*, **12**: 1–46.
- Nitsche, K.-A. 2017. Falsche oder unsachliche Fussagen über der Biber (*Castor fiber* et *Castor canadensis*). *Beiträge zur Jagd- & Wildforschung*, **42**: 211–242.
- Nitsche, K.-A. 2020. *Castor Research Society, mit einem Geleitwort von Prof. Dr. M. Stubbe*, 1–206.
- Piechocki, R. 1986. Osteologische Kriterien zur Altersbestimmung des Elbbibers *Castor fiber albus*. *Zool. Abh. Mus. Tierkunde*, **41**: 177–183.
- Piechocki, R. 1989. Elbebiber *Castor fiber albus* Matschie. In: Stubbe, H. (ed.). *Buch der Hege: Haarwild*. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag. Berlin: 588–615.
- Reimoser, F., Zandl J., Willing R. et al. 2004. Genauigkeit der Altersbestimmung nach der Zahnabnutzung am Unterkiefer beim Reh (*Capreolus capreolus*). *Beiträge zur Jagd- & Wildforschung*, **29**:

- Reinken, G. 1998. Landwirtschaftliche Hirschhaltung — eine Alternative zur umwelt-freundlichen Grünlandnutzung. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, **44**: 78–84.
- Rutkowski, R., Krofel, M., Giannatos, G. et al. 2015. Genetic structure and expansion of golden jackals (*Canis aureus*) in Europe and the Caucasus. *PLoS ONE*, **10** (11): e0141236. doi: 10.1371/journal.pone.0141236
- Rozenko N., Volokh A. 2010. The golden jackal (*Canis aureus* L., 1758) as a new species in the fauna of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **35**: 237–246.
- Steen, C. 2015. Gedanken zum Monitoring von Bibern. *Beiträge zur Jagd- & Wildforschung*, **40**: 211–222.
- Stubbe, A., M. Stubbe, J. Harnisch. 1995. Die Augenlinse als Alterskriterium bei Säugetieren. Stubbe M. (Hrsg.). *Methoden feldökologischer Säugetierforschung*, **1**: 103–142.
- Stubbe, Ch. 1967. Die Altersbedingte Zahnetwicklung des Rehwildes unters besonders Berücksichtigung der Variationsbreite. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, **13** (3): 103–111.
- Stubbe, C., H. Passarge. 1979. *Rehwild*. Landwirtschaftsver., 1–432.
- Stubbe, Ch. 1989. Rehwild *Capreolus capreolus* (L.). In: Stubbe H. (ed.). *Buch der Hege: Haarwild* /VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag. Berlin: 140–169.
- Stubbe, Ch. (Hrsg.). 2001. *Die Jagd in DDR*. Nimrod-Verlag, Hanstedt, 1–464.
- Stubbe, Ch. 2008. *Rehwild: Biologie, Ökologie, Hege und Jagd*. Franckh-Kosmos-Verlag Stuttgart, 1–398.
- Stubbe, Ch. 2009. *Kein Pulver — Keine Feder. Ni pucha — ni pera: Jagen in Sibirien*. Neumann-Neudamm Melsungen, 1–224.
- Stubbe, C., M. N. Smirnow. 1972. Körperwachstum und Körpergröße des Sibirischen Rehwildes (*Capreolus pygargus* Pallas, 1771) und Unterschiede zum Europäischen Rhe (*Capreolus c. capreolus* L.). *Der Zoologische Garten (N. F.)*, **42** (3/4): 166–175.
- Stubbe, Ch., K.-W. Lockow, H. Zörner. 1987. Neue Erkenntnisse zur Altersbestimmung am erlegten Rehwild. *Hercynia (N. F.)*, **24** (1): 11–21.
- Stubbe, Ch., K.-W. Lockow. 1992. Überprüfbare Altersbestimmung beim Schwarzwild. *Wild und Hund*, **95** (1): 10–11.
- Stubbe, M. 1967. Zur Populationsbiologie des Rotfuchses, *Vulpes vulpes* (L.). *Hercynia*, **4** (1): 1–10.
- Stubbe, M. 1970. Populationsbiologische Untersuchung am Dachs *Meles meles* (L.). *Hercynia (N. F.)*. N 7: 111–119.
- Stubbe, M. 1977. Raubwild, Raubzeug, Krähenvögel. Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin, 1–184.
- Stubbe, M. 1989 a. Baum — und Steinmardes *Martes martes* (L.), *Martes foina* (Erxleben). In: Stubbe, H. (ed.). *Buch der Hege: Haarwild*. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin, 478–502.
- Stubbe, M. 1989 b. Amerikanischer Nerz. In: Stubbe, H. (ed.). *Buch der Hege: Haarwild*. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag. Berlin, 541–549.
- Stubbe, M. 1989 c. Fischotters *Lutra lutra* L. In: Stubbe, H. (ed.). *Buch der Hege: Haarwild*. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag. Berlin, 550–575.
- Stubbe, M., A. Stubbe. 1991. *Populationsökologie von Greifvögel- und Eulenarten. Population Ecology of Raptors and Owls. Bd. 2*. Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Haale/Saale, 1–560.
- Stubbe, M., A. Stubbe. 1996. *Populationsökologie von Greifvögel- und Eulenarten. Population Ecology of Raptors and Owls. Bd. 3*. Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Haale/Saale, 1–404.
- Stubbe, M., A. Stubbe. 1998. *Ökologie und Schutz des Feldhamster*. Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Haale/Saale, 1–480.
- Stubbe, M., K. Uhlenhaut. 1971. Kraniologische Untersuchungen am Harzer Muffelwildes — *Ovis ammon musimon* (Pallas, 1811). *Beiträge zur Jagd- & Wildforschung*, **7**: 143–156.
- Tkachuk, Y. 2013. State of the wild cat population (*Felis silvestris* Schreber, 1777) in Bukovina under intensive influence of anthropogenic factors. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **38**: 167–172.
- Volokh, A. 2008. Condition of the wild boar (*Sus scrofa*) in the Steppe Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **33**: 313–323.

- Volokh, A. 2011. Expansion and reproduction of wolf (*Canis lupus* L.) populations in the steppe zone of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **36**: 105–115.
- Volokh, A., Rozhenko N. 2011. Dynamics of the range and population of the European Mink (*Mustela lutreola* L., 1761) in Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **36**: 425–435.
- Volokh, A., N. Rozhenko. 2013. Death of predators (Carnivora) in South Ukraine and their reasons. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **38**: 173–178.
- Volokh, A. 2014. Dynamics of the European hare populations (*Lepus europaeus* Pallas, 1778) in the steppe zone of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **39**: 369–379.
- Volokh, A. 2015. Investigation of Red Deer (*Cervus elaphus*) antlers in the Ukrainian Steppe and results. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **40**: 145–164.
- Volokh, A. 2016. The Social Structure of Fallow Deer Populations (*Cervus dama*) in Steppe Areas of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **41**: 363–373.
- Volokh, A., N. Rozenko. 2016. Modern Distribution and Morphology of the Golden Jackal (*Canis aureus*) in Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **41**: 307–318.
- Volokh, A. 2018. Management of the red deer (*Cervus elaphus* Linnaeus, 1758) population in the Azov–Syvash National Park, Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **43**: 61–70.
- Volokh, A., I. Trach. 2018. Hunting the European hare (*Lepus europaeus* Pallas, 1778) and fox (*Vulpes vulpes* Linnaeus, 1758) in the Western forest–steppe of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **43**: 333–342.
- Volokh, A. 2019. The morphology of the wolf (*Canis lupus*) in Ukraine and its trophy value. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **44**: 335–346.
- Volokh, A. 2021. European moose in the forest areas of South Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **46**: 209–217.
- Volokh, A. 2024. Weight and dimensions of the common fox from the steppe zone of Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **49**: 115–121.
- Wagenknecht, E. 1978. *Bewirtschaftung unserer Schalenwildbestände*. DLV Berlin, 5 Aufl., 1–408.
- Wobus, U., I. Schubert. 2002. Science and politics: Hans Stubbe and the Institute of Plant Genetics and Crop Plant Research at Gatersleben. *Trends in Plant Science*, **7** (9): 418–420.
- Woloch, A. 2003. Aktueller Stand der Muffelwildpopulation in der Ukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **28**: 135–141.
- Woloch, A. 2007. Dynamik der Fauna der Jagdsäugetiere in der Südukraine im 20. Jharhundert. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **32**: 239–249.
- Woloch, A., N. Rozenko. 2007. Die Akklimatisation des Marderhundes (*Nyctereutes procyonoides* Matsch.) in der Südukraine. *Beiträge zur Jagd & Wildforschung*, **32**: 409–422.

Резюме

ВОЛОХ, А. Німецьке товариство дослідження диких тварин і мисливства. — У 1949 р. у Німеччині створено Товариство дослідження диких тварин і полювання («Gesellschaft für Wildtier- und Jagdforschung»). Його метою є вивчення стану дичини та середовища її проживання, а також впливу полювання на популяції мисливських тварин. Товариство налічує понад 200 членів. Одним з його засновників був проф. Ганс Штуббе — відомий генетик, член низки академій, лауреат національних премій НДР (1949, 1960). У розвитку товариства особливу роль відіграли брати Міхаель та Христов Штуббе, дослідники екології й морфології мисливських ссавців. Їм належить кілька монографій, і вони є авторами та редакторами різноманітних біологічних видань. З 1961 р. товариство видає наукові праці «Beiträge zur Jagd & Wildforschung», яких до 2024 р. видано 49 томів. З 1962 р. у Монголії працювала монгольсько-німецька біологічна експедиція, яка провела значні обсяги зоологічних досліджень. Члени товариства, включно з науковцями з України, опублікували велику кількість статей, наукових монографій та методичних посібників про мисливських тварин.